

DROBCI IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

Zbrali: Tina Lipar, Beata Akerman, Maša Birsar

SE: IZGUBA SLUHA VPLIVA NA OSEBNOST STAREJŠIH LJUDI

Ko se ljudje približujejo tretjemu življenjskemu obdobju, v splošnem postanejo manj družabni. Nova raziskava, izvedena na univerzi v Gothenburgu, nakazuje, da je ta pojav pri ljudeh s slabšim sluhom še toliko bolj izrazit. Izsledki študije, objavljene v reviji o osebnosti (*Journal of Personality*), tako poudarjajo pomen zgodnjega odkrivanja in zdravljenja težav s sluhom pri starejših ljudeh.

Raziskovalci so v časovnem obdobju šestih let preučevali 400 posameznikov, starih med 80 in 98 let. Vsaki dve leti so pri preiskovancih ocenili tako fizične kot mentalne sposobnosti, pa tudi osebne vidike (med njimi ekstravertiranost, ki kaže na težnjo po druženju, ter čustveno stabilnost). Rezultati kažejo, da so tudi posamezniki, ki so v daljšem časovnem obdobju ohranjali čustveno stabilnost, sčasoma postali manj družabni.

Zanimivo je to, da raziskovalci niso mogli povezati opaženih sprememb s fizičnimi in psihičnimi omejitvami ali s starostjo povezanimi težavami pri iskanju družabnih aktivnosti. Edini dejavnik, ki bi ga lahko povezali z zmanjšano ekstravertiranostjo, je bil slabši sluh.

Dr. Anne Ingeborg Berg, psihologinja in raziskovalka na oddelku za psihologijo na univerzi v Gothenburgu, pravi, da je to prva longitudinalna študija, ki nakazuje na povezavo med slušno funkcijo in spremembo osebnosti.

Študija tako odkriva zanimive informacije o razvoju osebnosti v odrasli dobi in kaže na pomen zgodnjega odkrivanja in zdravljenja težav s sluhom pri starejših. Uporaba slušnih pripomočkov na povezavo med zmanjšano slušno funkcijo in spremembo osebnosti ni imela vpliva, kar kaže na smiselnost uporabe slušnih pripomočkov pri starejših ljudeh.

Vir: <http://www.medicalnewstoday.com/releases/274847.php> (dostop 10. 6. 2014).

SLO: MEDIJSKE REPREZENTACIJE STARANJA: PRIMER REVIJ VZAJEMNOST, NAŠA ŽENA IN ZDRAVJE

Diplomsko delo avtorice Mateje Šlebinger govori o staranju z vidika medijske reprezentacije podob staranja v treh slovenskih tiskanih medijih.

Naloga je strukturirana na pet poglavij. V prvih dveh so predstavljena teoretična izhodišča in ključni pojmi, kot so medijski diskurz, ideologija in reprezentacija. Avtorica predstavi vpliv množičnih medijev na našo percepcijo politične in družbene realnosti. V tretjem poglavju so s pomočjo sociološkega vidika staranja, postmoderne interpretacije in medicinskega diskurza prikazane podobe staranja. Sociološki vidik staranja avtorica predstavi skozi tri distinkcije, začevši s fiziološkimi spremembami, katerim je človeško telo podvrženo skozi proces staranja. Druga distinkcija starosti in življenjskih obdobj izhaja iz beleženja kronološke starosti, kar je rezultat širše družbene in birokratske prakse, tretja pa se nanaša na generacije in oblikovanje odnosov med njimi. V nadaljevanju starost predstavi kot družbeni, lingvistični, kulturni in socialni konstrukt. V diplomskem delu se posveča tudi stereotipizaciji staranja in starostnikov, ki so večkrat označeni za krhke, pozabljive, zastarele, onemogle in na robu smrti. Še zlasti pogosto je prikazovanje starosti kot očitnega nasprotja mladosti, za katero so značilni lepota, življenjska energija, zdravje, moč in uspešnost. Avtorica poudarja, da je posledica tovrstne obravnave slepa pega za vrednote starosti. Dotakne se tudi demografskih sprememb in spremenjenih medgeneracijskih razmerij, za katere so značilni šibki stiki, ter naglih sprememb in tehnološkega napredka, zaradi katerega je starejša generacija

večkrat potisnjena na obrobje. Sociologi opozarjajo tudi na izrazito medikalizacijo družbe, ki se kaže skozi pretiran poudarek na mladosti, mladem videzu, zdravju in dojemanju bolezni kot nekaj patološkega. Narašča povpraševanje po kirurških in estetskih posegih, s katerimi je moč vsaj deloma zabrisati sledove staranja.

Četrto poglavje predstavi uporabljeno metodo in analizo medijev. Avtorica je izbrala kritično diskurzivno analizo, ki se opira na stališče, da jezik pomembno vpliva na oblikovanje družbenih praks. Uporabila je tri tiskane medije, in sicer revije *Zdravje*, *Naša žena* in *Vzajemnost*. V vzorec je zajela besedila iz zadnjih deset let, da bi ugotovila tudi morebitne premike v načinu prikazovanja podob staranja.

Kritična diskurzivna analiza besedila je pokazala prevlado diskurza, ki starost prikazuje kot nasprotje mladosti, tudi vir bolezni (tudi z vidika preprečevanja slednjih) in tegob. Zelo malo člankov govori o starosti kot o aktivnem življenjskem obdobju, prav tako so redki članki o kakovostnem staranju. Te teme se nekoliko pogosteje pojavljajo v reviji *Vzajemna*. Potrebno pa je opozoriti na ugotovitev avtorice, da se članki o kakovostnem staranju pogosteje pojavljajo v zadnjih letih, kar predstavlja pomemben premik k bolj pozitivnemu prikazovanju starosti.

V sklepnem delu diplomske naloge avtorica razmišlja o možnih razlogih za pomanjkanje prispevkov, ki bi staranje pokazali v pozitivni luči. V pisanju novinarjev ugotavlja prisotnost strahu pred staranjem, tudi sledenje ustaljenim stereotipnim predstavam o starostnikih in začrtanim smernicam v pisanju o tretjem življenjskem obdobju. Pravi, da si družba še vedno zatiska oči pred dejstvom, da se prav vsi staramo in da bo na svetu vedno več starih ljudi. Množični mediji tako z negativno reprezentacijo staranja vzdržujejo negativen odnos do starostnikov. K redefiniciji staranja bi morala svoj delež prispevati tudi medicinska stroka, v prvi vrsti pa se bo moral spremeniti odnos družbe do staranja. Le-ta

namreč vzdržuje neprekinjen krog negativnih reprezentacij, ki so odsev družbeno sprejetih predstav o starostnikih in ki se nadalje reproducirajo v množičnih medijih.

Vir: Šlebinger, Mateja. 2012. *Medijske reprezentacije staranja: primer revij Vzajemnost, Naša žena in Zdravje (diplomsko delo)*. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede, 36 strani.

SLO: SKUPAJ STARI IN MLADI – TOY: TOGETHER OLD AND YOUNG

Pedagoški inštitut je 30. maja 2014 organiziral srečanje z naslovom »Tkanje preproge generacij«. Odvijalo se je v območni obrtni zbornici Ljubljana – Vič od 10. do 13. ure. Namen srečanja je bil predstaviti mednarodni projekt Skupaj stari in mladi – *TOY: Together Old and Young* o medgeneracijskem učenju med starejšimi odraslimi (55+) in mlajšimi otroki (0 – 8 let).

Program se je začel z uvodnim nagovorom in pozdravom vsem udeležencem. Sledila je predstavitev o potrebah medgeneracijskega sodelovanja z vidika sprememb v družbi, ki jo je vodila dr. Tatjana Vonta s Pedagoškega inštituta. Jerneja Jager, prav tako s Pedagoškega inštituta, je predstavila projekt *TOY*. O pomenu medgeneracijskega sodelovanja pri predšolskih otrocih je spregovorila Renata Beguš iz Vzgojnovarstvenega zavoda Radovljica. Tadeja Krajnc iz društva za medgeneracijsko sodelovanje Novita je povedala nekaj besed o medgeneracijskem sodelovanju z vidika starejših. Po odmoru je sledilo iskanje in ustvarjanje poti za spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in učenja med mlajšimi otroki in starejšimi odraslimi.

Projekt *TOY* temelji na povezovanju otrok s starejšimi odraslimi, medgeneracijskem učenju, druženju in skupnimi zabavami. Starejše in mlajše povezujejo umetniški, kulturni in ustvarjalni projekti ter aktivnosti na prostem. Leila, koordinatorica programa Kocka: mladi spoznajmo stare, iz Nizozemske pravi, da »v današnjem času otroci in starejši ljudje živijo v

različnih svetovih. Razen družinskih članov otroci nimajo stikov s starejšimi. To je način, kako povezati otroke s starejšimi osebami, ki niso njihovi starši. Starejšim pomeni nekaj novega, prinese jim novo energijo«.

V projektu sodeluje devet partnerskih organizacij iz sedmih držav: Irska, Italija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Španija in Slovenija, ki skupaj izvajajo 21 medgeneracijskih programov. Ti temeljijo na izmenjavi izkušenj med otroci in starejšimi, na skupnem druženju, ki povečuje solidarnost med generacijami, ter skupnem ustvarjanju znanja. Med izmenjavo izkušenj se zabavajo, učijo drug od drugega in gradijo pomembne medsebojne odnose.

Vir: Konzorcij projekta *TOY* (2013). *Tkanje preproge generacij: medgeneracijska učna ekskurzija po Evropi*. Leiden: Projekt *TOY*.

EU: NAGRADA ACCESS CITY AWARD 2014

Access City Award je evropska nagrada, ki spodbuja mesta, da se trudijo v smeri večje dostopnosti za invalide in starejše ljudi. Nagrada združuje primere dobrih praks v smislu zavezanosti, navdušenja in inovativnosti pri zadovoljevanju potreb glede dostopnosti invalidnih in starejših oseb v evropskih mestih. Cilj omenjene evropske nagrade je poudariti pomen razvoja in izvajanja politik, ki upoštevajo potrebe ljudi s posebnimi potrebami in starejših, v mestih po Evropi. Izkazalo pa se je, da ni smiselno razvijati specifičnih rešitev, ki so namenjene točno določeni populaciji ljudi, temveč je potrebno oblikovati rešitve, ki upoštevajo posebnosti vseh treh generacij, in znotraj le-teh tudi potrebe ljudi s posebnimi potrebami.

Access City Award tako ponazarja zelo široko paleto pobud in politik, ki lahko

pripomorejo doseči ta cilj, in sicer s politikami, ki segajo od področja dostopnosti, stanovanj do otroških igrišč in informacij o javnem transportu.

Letošnji zmagovalec in mesta, ki so prejela posebno pohvalo, so Göteborg (Švedska), Greboble (Francija), Poznań (Poljska), Belfast (Združeno kraljestvo), Dresden (Nemčija), Burgos in Málaga (Španija). Dobre prakse v teh mestih nam kažejo široko paleto tega, kaj je mogoče doseči, če se potrebe invalidnih in starejših oseb umestijo v središče urbanističnega planiranja in oblikovanja politik. Izredno pomembno pa se mi zdi omeniti, da je v zgoraj v teh mestih moč opaziti 2 skupna dejavnika, in sicer močno lokalno politično zavezo za ustvarjanje prijaznih mest in tesno ter spoštljivo sodelovanje mestnih oblasti s skupnostmi starejših in invalidov.

Evropska mesta so tudi v letošnjem letu lepo povabljeni, da se potegujejo za nagrado. Evropska komisija še naprej spodbuja mesta z več kot 50.000 prebivalci, da predstavijo svoje dejavnosti in strategije za mesta brez ovir in ustvarjanje boljšega življenjskega okolja za vse. To je priložnost za mesta, da pokažejo in delijo svoja prizadevanja ter načrte na področju dostopnosti. Rok za prijavo je 10. september 2014. Več informacij pa si lahko preberete na naslednjem spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/award/index_en.htm, oziroma na povezavi v slovenskem jeziku: http://ec.europa.eu/justice/events/access-city-award-2014/index_sl.htm.

Vir: Evropska Komisija (2014). *Access City Award 2014. European cities responding to the accessibility needs of ALL citizens*. V: http://ec.europa.eu/justice/events/access-city-award-2015/files/access-city-award-2014-brochure_en.pdf (sprejem: 10. 6. 2014)